

Factsheet

Naleven van de leeftijdsgrens alcohol op evenementen

Alcoholverstrekking tijdens evenementen

Op drukke evenementen komen jongeren in aanraking met alcoholhoudende drank. De beschikbaarheid van alcohol, de bijbehorende gezondheidsschade en eventuele overlast tijdens evenementen kunnen worden beperkt door het inzetten van verschillende maatregelen. Bijna alle maatregelen die op dit vlak worden genomen, hebben te maken met het handhaven van de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcoholhoudende dranken. Deze maatregelen zijn ter ondersteuning van een breder alcoholmatigingsbeleid tijdens evenementen en kunnen door de gemeente als vergunningverlener worden ingezet, rekening houdend met de lokale situatie van het evenement (denk aan aantal en type bezoekers).

De factsheet geeft een beknopt overzicht van wat er in 2015 aan praktische kennis voorhanden is op het gebied van een verantwoorde alcoholverstrekking tijdens evenementen en is bedoeld voor iedereen die beleidsmatig of adviserend betrokken is bij evenementen en/of evenementen-beleid.

Wist u dat?

Het [Evenementenhandboek Veiligheid](#) in ontwikkeling is? Het handboek zal praktische inzichten en tips geven bij het zorgen voor een veilig evenement. Het is bedoeld voor gemeenten zodat ze een eenduidig toetsingskader hebben om de plannen van organisatoren te kunnen beoordelen. Daarnaast krijgen organisatoren een meer uniforme set van werkmethodes gepresenteerd, waarop zij hun plannen kunnen baseren en waarop zij worden beoordeeld. De [Landelijke Handreiking Evenementenveiligheid](#) (HEV) is een voor veiligheidsregio's en gemeenten geschreven procesbeschrijving. In de HEV worden de processen bij gemeenten, organisatoren en hulpdiensten op elkaar afgestemd en wordt voorgeschreven wie informatie aan wie verstrekt op welk moment en hoe snel. Naast de procesbeschrijvingen worden ook de rollen en verantwoordelijkheden bij evenementen benoemd. Tevens zijn normeringen opgenomen waar evenementen aan moeten voldoen.

De Drank- en Horecawet op 1 januari 2014

Om schadelijk alcoholgebruik onder jongeren tegen te gaan, is sinds 1 januari 2013 de nieuwe Drank- en Horecawet (DHW) van kracht. De overheid wil meer doen om schadelijk alcoholgebruik onder jongeren tegen te gaan en gaf de gemeente daartoe meer instrumenten in handen. Bekijk het overzicht met alle wijzigingen in de Drank- en Horecawet van [het Expertisecentrum handhaving DHW](#). De belangrijkste noemen we hier:

- **Decentralisatie van het toezicht** De burgemeester is sinds 1 januari 2013 belast met de uitvoering van de Drank- en Horecawet. De controle op de naleving deze wet wordt uitgevoerd door Bijzondere opsporingsambtenaren (BOA). Deze worden door de burgemeester speciaal voor deze taak aangewezen.
- **Strafbaarstelling jongeren** Per 1 januari 2014 geldt er één leeftijdsgrens van 18 jaar, zowel voor de verkoop van zwak alcoholhoudende drank als voor sterke drank. Tevens zijn jongeren onder de 18 strafbaar als ze alcohol bij zich hebben in voor publiek toegankelijke plekken, zoals op straat en in de horeca. Dit met uitzondering van levensmiddelenwinkels en slijterijen.
- **Nieuwe verordenende bevoegdheden gemeenteraden** De burgemeester heeft een aantal nieuwe verordenende bevoegdheden gekregen om in het kader van gezondheidsbescherming paal en perk te stellen aan bijvoorbeeld prijsacties zoals happy hours of extreme stuntprijzen.
- **Nieuwe regels paracommerciële horeca** Gemeenten zijn verplicht paracommercialisme te reguleren bij verordening (denk aan sportverenigingen, club- en buurthuizen, kerkgenootschappen en studentenverenigingen).
- **Preventie- en handavingsplan** Gemeenten zijn verplicht om een [preventie- en handavingsplan](#) te hebben vastgesteld. In dit plan staat omschreven op welke wijze de alcoholpreventie en –handhaving vorm zullen krijgen. In het plan wordt in ieder geval ingegaan op de doelstellingen, de acties en de te behalen resultaten.

Wat wijzigt er voor kleinschalige of eenmalige evenementen?

In enkele opzichten is de wetgeving rond alcoholverstrekking tijdens evenementen vereenvoudigd. De persoon die leiding geeft aan de alcoholverstrekking tijdens evenementen hoeft op grond van de gewijzigde wet niet meer verplicht te beschikken over een Verklaring Sociale Hygiëne. Dit maakt het voor mensen zonder horeca- of slijterijbedrijf gemakkelijker een dergelijke ontheffing aan te vragen, bijvoorbeeld voor een eendaags en/of kleinschalig evenement. De beslissing om een ontheffing al dan niet te verlenen voor evenementen blijft een bevoegdheid van de burgemeester. Gemeenten

kunnen op verschillende manieren in de eigen verordening afwijken van deze 'versoepelingen' in de wet en aanvullende maatregelen treffen om alcoholmisbruik te voorkomen.

Welke instrumenten voor het controleren van leeftijden zijn er beschikbaar?

In de voorbereiding

- **Informatie over alcoholbeleid**
Informeer de organisator al bij de aanvraag voor de evenementenvergunning over alcoholbeleid. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een brochure. Ter inspiratie:
 - De [brochure voor evenementorganisatoren](#) van het project 'Verzuip jij je toekomst?' in de regio Zuid-Holland Zuid.
 - De [evenementenbrochure](#) van het project van het project 'FrisValley?' in de Regio FoodValley.
 - De Brochure '[Maatregelen voor evenementenorganisaties](#)' van Think before you Drink in de regio West-Brabant.Zorg dat organisatoren een helder beleid rond de verstrekking van alcohol opstellen, dat kan in een formulier voor vergunningaanvraag, of in een gesprek met verslaglegging.
- **Vergunningaanvraag**
Ook kan een gemeente in de vergunningaanvraag een organisator verplichten om maatregelen te beschrijven die hij kan inzetten om alcoholgebruik door jeugdigen te voorkomen. Belangrijk is om dan in gesprek te gaan over effectieve maatregelen. Bij het project 'Laat je niet flessen' van de gemeente Valkenswaard werd

organisatoren bijvoorbeeld gevraagd in de vergunningaanvraag 3 maatregelen te beschrijven hoe het alcoholmisbruik onder jongeren (onder en boven de 18) te voorkomen.

- **Geïnstrueerd personeel**

Veel evenementen draaien op vrijwilligers of tijdelijk ingehuurd personeel. Zorg dat dit personeel goed geïnstrueerd is door bijvoorbeeld een training. Onderwerpen die aan de orde zouden moeten komen zijn: de DHW; het gevoerde alcoholbeleid; training van het personeel op praktische vaardigheden als “nee” verkopen; het controleren op leeftijden en het niet doorschenken aan personen in kennelijke staat van dronkenschap. Dit kan bijvoorbeeld door een cursus [Barcode](#) of [Instructie Verantwoord Alcohol-schenken](#).

Tijdens het evenement

- **Korte briefing**

Probeer vlak voor de start van het evenement in een gezamenlijke briefing met het voltallige personeel in korte tijd weer alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. Herhaal de hoofdlijn van de eerder gehouden training, vestig de aandacht op de handavingsketen en zorg dat iedereen het verantwoord schenken weer ‘on top of mind’ heeft.

- **Communiceer huisregels**

Bezoekers kunnen zich alleen aan de regels houden als ze de regels ook kennen. Zorg dus voor een communicatietraject zodat alle bezoekers kennis kunnen nemen van de geldende regels, zoals schenktijden, leeftijdsgrenzen, dronkenschap.

- **Het controleren van leeftijden**

Het, volgens de Drank- en Horecawet verplichte, controleren van de leeftijd is aan de bar vaak ondoenlijk. Creëer een eenmalig moment waar bij jongeren gecontroleerd kunnen worden. Doe dit op een logische plek, bijvoorbeeld daar waar toegangsbewijzen of consumptiemunten worden verkocht. Om de doorstroming en goede controle van identiteitsbewijzen te waarborgen is het aan te bevelen om gebruik te maken van hulpmiddelen:

- Geautomatiseerde leeftijdscontrole door middel van een apparaat als de ID-swiper.
- [Posters](#) of [de kalender van nix](#) met daarop de minimale geboortedatum van de bezoeker.

Als de leeftijd van de bezoeker eenmaal is vastgesteld aan de hand van een geldig legitimatiebewijs, is het van belang bezoekers die oud genoeg zijn om alcohol te mogen kopen en te nuttigen, zichtbaar te maken. Het beste systeem is om alle bezoekers die alcohol mogen kopen en nuttigen te voorzien van een polsbandje. Er geldt dan: géén bandje = géén alcohol. Het blijkt in de praktijk niet altijd haalbaar om **alle** bezoekers van 18 jaar en ouder te voorzien van een leeftijdsbandje. Dit geldt vooral voor open

evenementen met veel bezoekers als bijvoorbeeld de Nijmeegse vierdaagse feesten. Dan is het beter om het om te draaien: geef iedereen die er jonger uitziet dan 25 een polsbandje. Dit vergt echter wel meer oplettendheid aan de bar, omdat nu niet geldt géén bandje = géén alcohol. Barpersoneel moet jongeren zonder bandje dan naar de centrale leeftijdscontrole sturen.

- **Evenementenmedewerkers controleren preventief**

De evenementenorganisatie geeft enkele medewerkers de taak om tijdens het evenement te controleren of de huisregels goed nageleefd worden. Door het barpersoneel aan te spreken op een goede naleving, ook tijdens drukke momenten, worden overtredingen van de Drank- en Horecawet voorkomen. Deze “sfeerbewakers” kunnen getraind worden om ook jongeren aan te spreken die zonder bandje alcohol in hun bezit hebben, of jongeren die al gekochte alcoholische dranken doorgeven aan minderjarigen.

- **Gemeente kan controleren**

Bezoekers en evenementenorganisaties zijn eerder geneigd zich aan de regels te houden als er regelmatig wordt gecontroleerd. Gemeente kan zichtbaar en onzichtbaar toezicht inzetten. Deze toezichthouders Drank- en Horecawet (BOA's) controleren preventief en repressief op bijvoorbeeld dronkenschap en of jongeren onder de 16 in bezit van alcohol. Ook kunnen zij het barpersoneel zowel preventief als repressief controleren op naleving van de Drank- en Horecawet.

- **Onderzoek door het inzetten van mystery-shoppers**

Het naleven van de leeftijdsgrenzen uit de Drank- en Horecawet is ingewikkeld. Het is dan ook van belang om de effectiviteit van de gekozen systematiek te onderzoeken door middel van bijvoorbeeld mysteryshoppers. 17-jarige jongeren worden op pad gestuurd om zelf aan de bar alcohol te kopen. De wetenschap dat de organisatoren op deze manier zicht houden op de naleving, houdt de barmedewerkers scherp op de regel.

Na afloop van het evenement

- **Evaluatie**

Verzamel alle gegevens van het evenement, denk hierbij aan mysteryshop onderzoek, meldingen van incidenten & openbare dronkenschap, vragenlijsten onder personeel, EHBO en bezoekers. Een scherpe analyse van de uitvoering van het alcoholbeleid geeft aanleiding tot het bijstellen van het beleid of het aanpassen van details in de uitvoering die ervoor kunnen zorgen dat knelpunten worden weggenomen en succesfactoren worden geïntensiveerd.

Onderzoek naleving leeftijdsgrens op evenementen

De naleving van de leeftijdsgrenzen voor de verkoop van alcoholhoudende dranken op evenementen is in 2011 onderzocht ([STAP 2011](#)). Voor jongeren onder de 16 jaar was het makkelijk om alcohol te kopen op allerlei verschillende evenementen. Enkel en alleen het inzetten van leeftijdsbandjes is niet voldoende. Wanneer de ondernemers en het personeel niet beschikken over de motivatie om het systeem ook consequent uit te voeren en het doel van het systeem niet onderschrijven is het gedoemd te mislukken. Wanneer de leeftijdsbandjes worden ingezet op verzoek van de ondernemer, het personeel wordt ge-

traint en in de uitvoering goed wordt ondersteund, zoals tijdens de Nijmeegse Vierdaagsefeesten, verbetert de naleving met ongeveer 50% ([Nuchter 2012](#)). Wanneer er daarnaast wordt gewerkt met zichtbaar toezicht op het evenemententerrein (tijdens het scholierencarnaval in Sittard-Geleen) en alle partijen samenwerken stijgt de naleving naar 72%. In 71% van de aankoop pogingen werd er gevraagd om een polsbandje. En wanneer men dit deed, was een correcte naleving erg hoog (99%). Wel is er winst te behalen in de intensiviteit waarmee de barmedewerkers controleren op de polsbandjes op drukke momenten. Dit heeft direct invloed op de naleving van de leeftijdsgrenzen ([Nuchter 2013](#)).

Praktijkvoorbeeld: Succesvolle aanpak scholierencarnaval Sittard-Geleen

De afgelopen jaren is er door veel partijen samengewerkt om alcoholconsumptie onder 18 jaar tijdens het scholierencarnaval in Sittard-Geleen te voorkomen. Jaarlijks komen zo'n 7000 scholieren en studenten bijeen om het carnavalsfeest in te luiden. Horeca, gemeente, security, Mondriaan verslavingspreventie, politie, Halt, supermarkten, scholen en [Nuchter - kenniscentrum leeftijdsgrenzen](#) hebben met een pakket aan maatregelen een succesvolle aanpak neergezet. Deze aanpak bevatte de volgende elementen:

Centrale ID controleplekken: dit is een open evenement zonder entree of ingangscontrole. Bij twee ID controlestands kunnen alle bezoekers boven de 18 een 18+ bandje halen. Security en barpersoneel verwijzen jongeren eerst naar die ID-controlestand. Bij een evenement met ingangscontrole werkt het beter om daar direct de ID's te controleren en de bandjes om te doen. Vooraf kan dit via (social) media aangekondigd worden. Een ID- swiper herkent eventuele valse ID's.

Instructie barpersoneel: train barmedewerkers jaarlijks en informeer over de aanpak met de polsbandjes en de wetgeving.

Toezicht op weder verstrekking: zet naast preventie ook in op toezicht. Zet toezichthouders en handhavers in die jongeren aanspreken, verbaliseren en wijzen op de mogelijke gevolgen van alcoholgebruik onder jongeren.

Stunten met fris: ook supermarkten in de buurt van het terrein moeten extra geïnstrueerd worden op het controleren van leeftijden bij alcoholverstrekking. De aanwezige EHBO'ers op het terrein volgen een extra training om goed om te kunnen gaan met drank- en drugs incidenten. Daarnaast kan de horeca zorgen voor een aantrekkelijk alternatief voor de jongeren: bijvoorbeeld twee frisdranken voor de prijs van één.

Integraal is de sleutel: de handhaving met polsbandjes, het van tevoren trainen van het barpersoneel en het toezicht, werkt zeer preventief. Doordat er met zoveel partijen afspraken gemaakt worden, wordt de boodschap heel eenduidig uitgedragen. Een succesvolle samenwerking tussen alle partijen en een goede voorbereiding creëert draagvlak voor de aanpak. Met name een instructie voor barpersoneel is een belangrijke succesfactor gebleken.

Foto: Globe Security

Praktijkvoorbeeld: Aanpak Alcoholpreventie tijdens evenementen Rotterdam

Grenzen stellen en handhaven. Geen drugs en onder de 18 jaar geen alcohol! De gemeente Rotterdam zet stevig in op de aanpak van drugs en alcohol. Dit omdat de vermindering van gebruik bijdraagt aan het kansrijk, veilig en gezond opgroeien in een sterke stad. Een van de maatregelen die Rotterdam heeft ingevoerd is het 'veiligheidsplan' voor evenementen met daarin specifiek aandacht voor het drugs & alcoholgebruik.

Advies

De gemeente Rotterdam en Youz (het jongerenmerk van GCZ-instelling Antes) wijzen jaarlijks 10 evenementen aan waar veel jongeren komen met een groot risico op alcohol- en drugsmisbruik. De organisatoren van deze evenementen krijgen ondersteuning en advies bij het opstellen van het veiligheidsplan. Youz adviseert de organisator in het vormgeven van het beleid op drugs & alcoholgebruik op hun evenement, tijdens en na het evenement om het evenement zo goed mogelijk te laten verlopen en het risico op gezondheids- en veiligheidsincidenten te beperken.

Interventies

Bekeken wordt hoe te voorkomen is dat minderjarigen alcohol kunnen kopen en nuttigen en hoe dit gehandhaafd wordt. Ook wordt gekeken naar hoe alcohol- en druggerelateerde (gezondheids)incidenten voorkomen kunnen worden. Bijvoorbeeld door:

- Ingangscontrolle; leeftijds- en tassencontrole.
- Leeftijdscontrole bij de bar verbeteren; [inzet Nix 18 armbandjes](#) en Instructie Verantwoord alcohol schenken (IVA)
- Goedkoper alcoholvrij aanbod; non-alcoholische drankjes goedkoper aanbieden dan alcoholische drankjes; geen prijzenacties op alcoholische drankjes.
- Training aan barpersoneel en beveiliging; Eerste Hulp Bij Drank en Drugs incidenten in het uitgaansleven (EHBDU). Youz werkt samen met de EHBO vereniging ter plaatse. In de EHBDU training wordt getraind in signalering van ernstige gezondheidsincidenten door middelengebruik.
- Doorverwijzing naar passende hulpverlening. De EHBO verwijst jongeren (en waar mogelijk hun ouders) bij wie problematisch middelengebruik wordt gesignaleerd door naar Youz voor een consultatiegesprek met een preventiemedewerker.
- Voorlichtingsmateriaal over alcohol en drugs op de website van het evenement inclusief informatie over het zorgaanbod bij zorgen over middelengebruik.

Deze interventies worden samen met de organisator beschreven in het plan van aanpak en verwerkt in het veiligheidsplan. Tijdens het evenement is een preventiewerker van Youz aanwezig ter ondersteuning bij -en het observeren van- de uitvoer van het plan van aanpak. Meer informatie? Mail naar preventie@youz.nl.

Wist u dat?

Andere effectieve maatregelen op het gebied van alcoholmatiging zijn: het tegengaan van het binnensmokkelen van eigen drank en het maken van afspraken met supermarkten over drankverkoop tijdens een evenement. Ook is effectief gebleken om de prominente beschikbaarheid van alcohol te verminderen, niet zozeer door het aantal tappunten te verminderen, maar wel door het zorgen voor een aantrekkelijk alcoholvrij aanbod qua smaak, presentatie en in aanschafprijs.

Op weg naar een succesvolle aanpak

De naleving en handhaving van de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcoholhoudende dranken vraagt inspanning. Alleen het inzetten van polsbandjes is niet afdoende. Actief draagvlak creëren voor deze maatregel is essentieel voor een geslaagde aanpak, net als het inzetten van handhaving van de leeftijdsgrens. In het algemeen geldt: hoe intensiever er ingezet wordt op draagvlak, regelgeving en handhaving, zowel voor, tijdens als na het evenement, des te beter het resultaat.

Heeft u vragen?

Vragen naar aanleiding van deze publicatie kunt u stellen via lokaal@trimbos.nl of via het contactformulier op de website trimbos.nl/lokaal. Ook kunt u bellen met de infodesk via 030-2959490. Of neem contact op met de instelling voor verslavingszorg (preventie) in uw regio.

Colofon

Uitgave

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030 – 297 11 00
www.trimbos.nl
info@trimbos.nl

Deze factsheet is gemaakt met financiële steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Tekst

Marloes van Goor, Trimbos-instituut
Martijn Planken, GGD Gelderland-Zuid
Miriam Kramer, Mondriaan
Verslavingspreventie
Brenda Riegman, Youz

Advies

Aukje Sannen, Trimbos-instituut
Kim Joe Lie, Nuchter
Marian Gacsbaranyi-Smink,
Nederlandse Voedsel en Waren
Autoriteit

Ontwerp en vormgeving

Canon Nederland NV

Druk

3e druk november 2015

Bestelinformatie

Deze factsheet (PFG91315) is gratis te downloaden via www.trimbos.nl.

Copyrights Trimbos-instituut

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd of openbaar gemaakt, in enige vorm op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.